

РЕАЛІЗАЦІЯ ТЕМИ «НАСИЛЛЯ» В РОМАНАХ РАЙМОНДА ЧАНДЛЕРА

Кішко О. В.

Ужгородський національний університет

Раймонд Чандлер – один із найвідоміших теоретиків школи американського жорстокого детективу, чиї романи чітко виділяються на фоні багаточисленних посередніх детективних творів, приваблюючи як своїми художніми досягненнями, так і особливістю досліджуваного матеріалу та ставленням самого автора до написаного. Проза Раймонда Чандлера ніколи не стомлює, вона виділяється своєю свіжістю, багатством та яскравістю. Д.Б. Прістлі писав про письменника: « Читати його все одно, що розрізати перестиглу запашну диню і насолоджуватись її рідкісним чудовим смаком» [3, с. 74]

Мета статті – простежити на лексичному складі зв'язок між змістом тексту та організацією мовних засобів, оскільки лексика в комплексі стилістичних особливостей є однією із жанротворчих ознак роману наряду з характером конфлікту та типом героя. Романи Раймонда Чандлера є типовими представниками школи жорстокого американського детективу і в плані вивчення лексики представляють великий інтерес, тому що майже на кожній сторінці тут стріляють, вбивають, б'ють, тобто чинять насилля. Досягнення мети передбачає вирішення таких завдань:

1) вичленувати елементи лексико-семантичних парадигм, якими виражається поняття « насилля» в системі мови

2) проаналізувати вживання даної лексики в романах Раймонда Чандлера.

Лексико-семантичне поле «насилля» складається з ряду мікрополів, або лексико-семантичних груп. Полеми будемо вважати сукупність мовних елементів, які об'єднуються на основі спільних екстралінгвістичних понять і співвідносної з ними спільністю їх лексичних значень[2, с. 65] Лексико-семантична група – це семантичний клас слів, об'єднаних спільною лексико- парадигматичною семою. [1, с. 107]

За матеріалами словника – тезауруса Hartrampf's Vocabularies [4] маємо такі елементи лексико- семантичної групи «насилля»: *violence, brutality, barbarity, ruthlessness, cruelty*. Нами було проаналізовано 6 романів автора та на 960 сторінках було зафіксовано 6 прикладів вживання слів з ЛСГ *violence*.

...he had had sudden spells of violence [5, p. 416]

...and whether there are any marks of violence [6, p.279]

There was no sign of violence [6, p.281]

But there was too much brutality [5, p. 532]

You think that impossible to accept because of the brutality with which it was done [5, p. 533]

...and the sort of ruthlessness [7, p.15]

Таким чином, можна зробити висновок, що реалізація теми «насилля» в романах Раймонда Чандлера здійснюється не за допомогою елементів аналізованої групи, а інших лексико-семантичних груп, що входять до складу ЛСП, а саме: дієслова з інваріантним значенням «убивати»; різні способи вбивства; зброя; дієслова з інваріантним значенням «бити». Розглянемо першу ЛСГ, яка складається з таких дієслів: *kill, murder, assassinate, destroy eliminate, finish off, bump off, do away with, wipe out, slaughter, knock off*.

He didn't go there to kill anybody [8, p.20]

I didn't think you killed him [8, p.60]

You're strong enough to kill people without meaning to [8, p.205]

They never meant to murder anybody [8, p.77]

And who was he about to murder? [8, p.208]

...and another was assassinated [5, p. 467]

She got greedy, so she had to be eliminated [6, p.306]

She was slaughtered [8, p.126]

I'll destroy everyone [7, p.114]

Цікавими є приклади стилістично забарвлених сленгових елементів типу: *knock off, bump off, wipe out, do away with*

That's why they knocked him off [8, p.41]

...an old guy named Morning Star was bumped off [7, p.17]

Who else did you wipe out? [7, p. 24]

Eddie Mars did away with him [9, p.13]

Метою жорстокого роману є зацікавити, заінтригувати читача, втягнути його в суцільне переплетіння складних колізій. Висока концентрація слів ЛСП «насилля» допомагає передати напруженість подій описаних Раймондом Чандлером, зобразити світ жорстокості, з яким борються нишпорки.

Наступна велика ЛСГ є спосіб вбивства, *c(shoot, nail, slug, drop, hang, throttle, crucify, stab, knife, poison, strangle, choke, ax, boil in oil, dynamite, mutilate cut somebody's throat)*

She shot him three times [8, p.114]

Dayton would slug me again [5, p.589]

So she says I gunned him [9, p.65]

I'd plug you as soon as I'd strike a match [7, p. 36]

Then she was throttled [6, p.281]

They could tell if she had been stabbed [6, p.356]

Ain't nobody been knifed there in a month [8, p.68]

He strangled her with a scarf she was wearing [5, p.547]

...and choked her with his hands [6, p.345]

They will tear you to pieces [8, p.54]

Before she ripped him apart [9, p.27]

Особливість функціонування одиниць ЛСП «насилля» полягає в тому, що вони зустрічаються в контекстах, які характеризуються підвищеною

експресивністю та модальністю, у найбільш гострі моменти, коли вся увага читача концентрується на сутичці ворожих сил. Негативна зарядженість одиниць даної групи в таких випадках зумовлена тим, що поняття, які вони виражають, відтворюють неприглядні сторони американської дійсності – насилля, жорстокість, смерть заради здобичі. Для досягнення своєї мети обидві сторони використовують холодну та гарячу зброю (*gun, automatic pistol, revolver, rifle, Colt, blackjack, dagger, knife, ax, ice pick hammer etc*)

He dropped the gun to the side [8, p.139]

I showed him the automatic [9, p.34]

He backed away and put the shiny pistol on the table [5, p. 513]

Did your boys find a revolver on Owen Taylor [9, p.47]

He patted the breech of his rifle [6, p. 303]

I waved the blackjack lightly [8, p.64]

He was stabbed with an ice-pick [6, p.312]

Дуже часто зустрічаються різні калібри зброї вжиті замість самої зброї: *.22,.25,.32, .38, .44, .45 etc.*

It was a Banker's special .22 calibre [9, p.45]

A six shot .25 calibre automatic [6, p.295]

It looked like a .32 [7, p.176]

...a wicked weapon with a kick like .45 [6, p.296]

В екстремальних ситуаціях, коли під рукою немає ні пістолета, ні ножа персонажі романів Раймонда Чандлера вдаються до предметів, що знаходять під рукою і застосовують їх як зброю, наприклад пружину від ліжка: *coil-spring*, або саперну лопатку *sap*

I laid the coil-spring on the side of his head and he stumbled [8, p.198]

I knocked him cold with a sap [8, p.96]

Наведені приклади ще раз підтверджують той факт, що у світі насильства та жорстокості, де питання хто кого поставлено дуже чітко, годяться будь-які засоби.

Великий інтерес для аналізу представляє лексико-семантична група з інваріантним значенням бити. Вона складається з таких елементів: *bang, bat, beat, blow, bump, bust, chop, crack, crash, crush, hack, hit, kick, knock, punch, sap, slam, slap, slash smack, smash sock, strike etc.* Дана ЛСГ є невід'ємною частиною ЛСП « насилля» та одним із факторів реалізації теми насилля в романах Чандлера. Характерною рисою цієї групи є висока концентрація сленгових слів у її складі. Не слід забувати, що дійовими особами романів є перш за все злочинці, поліціанти та детективи, які розмовляють однією мовою – сленгом. Використовуючи такий матеріал, автор досягає властивої його оповіді достовірності та живості при змалюванні жорстокого, насильницького світу США 30- років минулого століття.

She was already dead when you were banging her head against the bedpost [8, p. 78]

Everybody bats you over the head [8, p.175]

...but not out of beating a woman's head on a bedpost [8, p.43]

And I didn't bust Cooney on the nose [6, p.340]
I cracked her on the head with the gun [9, p.79]
...and the shining thing hit my jaw again [8, p.23]
...knock me down and kick me in the face [7, p.211]
How would you like a swift punch on the nose? [8, p.32]
You've been sapped down twice [8, p.158]
How about being slammed in the belly? [6, p.387]
She smoothed the cheek I had slapped [9, p. 87]
She slashed me across the face [5, p.573]
Somebody must have hated him to smash his head like this [8, p.190]
...and socked me on the back of the head [8, p.68]

Таким чином можна зробити висновок про те, що лексико-семантичне поле «насилля» утворює жанрову доміную тексту жорстокого детективного роману, так як воно займає одне із центральних місць за вживаністю та концептуальною значимістю.

Література

1. Васильев Л. М. Теория семантических полей. / Л. М. Васильев // Вопросы языкознания. №5. 1971. – С. 105-113.
2. Денисова С. П. Типология категорий лексичної семантики. / С. П. Денисова.- Київ: КДЛУ, 1996.- 93с.
3. Shane F. M. The life of Raymond Chandler./ F. M. Shane.- New York: Dalton LCO Inc., 1976.- p. 48-139.
4. Hartrampf G. A. Hartrampf's Vocabularies/ G. A. Hartrampf.- New York: Grosset and Dunlap publishers, 1933.
5. Chandler R. The Long goodbye. / R. Chandler- Heinemann: Octopus, 1977 – pp.403-619.
6. Chandler R. The Lady in the lake. / R. Chandler- Heinemann: Octopus, 1977- pp.267-398.
7. Chandler R. The High window. / R. Chandler- London, Sydney: Pan Book, 1979- 265p.
8. Chandler R. Farewell, my lovely. / R. Chandler –Moscow: Raduga Publishers,1983- pp.9-220
9. Chandler R. The Big sleep. / R. Chandler- Heinemann: Octopus, 1977- pp. 11-113

Summary

The article deals with the verbal realization of the theme « violence» in the novels of Raymond Chandler, one of the founders of the hard-boiled detective story. The undertaken research is an attempt to prove that the lexical structure of the novels has the genre –determined character and is prevailing in the above-mentioned works.